

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ У ПРАКСИ

propisi.net

фебруар 2026 / број 161 2/2026

Карактеристике утврђивања и исказивања одговорности запосленог за штету нанету послодавцу, другом запосленом или трећем лицу

- ▶ Основни елементи дисциплинске одговорности службеника и намештеника у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе
- ▶ Утаја – појам, основна обележја и примена у пракси
- ▶ Нови Закон о информационој безбедности – преглед закона и новине које се њиме уводе у правни систем Републике Србије
- ▶ Уговор о доживотном издржавању и заједничка имовина супружника
- ▶ Родитељско право кроз прописе и судску праксу – трећи део
- ▶ Критеријуми за доделу уговора о јавној набавци
- ▶ Начин и организација хитне медицинске помоћи
- ▶ Поводом 200-годишњице оснивања Матице српске

Србија - Златибор, водопад Гостиље

Дивна вода стиже до нас право са извора у најкраћем могућем року. Кад је пијемо, осећамо се као да стојимо у најлепшој природи, док се у позадини чује тихи жубор, који смирује и опоравља. Дивна вода нас поново повезује са природом, али и са нама самима.

Све Дивна воде су висококвалитетне и извиру на местима нетакнуте природе. Изворног квалитета и свеже, доспевају у чашу Корисника после само неколико дана од пуњења на извору. Могу се конзумирати свакодневно и у неограниченим количинама.

Свака од њих је другачија и на неки посебан начин благотворно делује на људски организам.

Претплатите се на неки од наших повољних пакета за правна лица или домаћинства и уживајте у здравој и свежој води на послу или код куће!

www.divnavoda.rs

ЦЕНТАР ЗА ВРГУ О ДИВНИХ КОРИСНИЦИМА
 0800 111 111

ISSN 2406-1085

Година XIV, број 161, фебруар 2026.

Оснивач и издавач:

ИНГ-ПРО Издавачко-графичко д.о.о.
Београд, Веле Нигринове 16а

За оснивача и издавача:

Горан Грчић и Владимир Здјелар

Главни и одговорни уредник Редакције:

Јован Матијашевић

Главни и одговорни уредник часописа:

Ана Фулетин

Сарадници:

Драгана Марчетић
Душан Рајаковић
Жељко Албанезе
Миодраг Васић
Марина Аксентијевић
Никола Пантелић
Петар Мијатовић
Снежана Марјановић

Технички уредник:

Милена Станковић

Лектура:

Милица Радованчев

Графичка припрема:

Мирослав Арамбашић

Штампа:

Digital art, Београд

Редакција:

Веле Нигринове 16а, 11000 Београд
тел: +381 11 2836-890
факс: +381 11 2836-474
имејл: redakcija@legeartis.rs

Часопис излази једанпут месечно (10 бројева и 1 двоброј у оквиру годишње претплате).

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
34

LEGE Artis : прописи у пракси / главни и одговорни уредник Ана Фулетин. - [Штампано изд.]
- Год. 3, бр. 25 (окт. 2014). - Београд : ИНГ-ПРО, 2014- (Београд : Digital art). - 28 cm

Месечно. - Наслов лат., текст ћир.. - Преузима нумерацију електронског издања. - Друго издање на другом медијуму: Lege Artis (Online) = ISSN 2334-6140
ISSN 2406-1085 = Lege Artis (Штампано изд.)

Поштовани претплатници,

Нису ретки случајеви у пракси да током рада запослени послодавцу причини штету, па је централна тема у овом броју питање одговорности запосленог за штету са аспекта Закона о раду, Закона о облигационим односима, Закона о државним службеницима и Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе. Осим тога, у оквиру рубрике „Радно право“ анализиране су одредбе Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе које се односе на дисциплинску одговорност, дисциплински поступак и врсте дисциплинских мера.

Дилема да ли предмет уговора о доживотном издржавању након смрти примаоца издржавања постаје заједничка имовина супружника или је реч о посебној имовини супружника који је, као давалац издржавања, закључио уговор о доживотном издржавању подробно је размотрена у рубрици „Грађанско право“. У истој рубрици, у трећем, завршном, делу текста о родитељском праву, кроз судску праксу размотрени су питање виђања детета с родитељем с којим не живи, издржавање, институт права становања (*habitatio*) и привремене мере.

У рубрици „Кривично право“ исцрпно је анализирано биће кривичног дела утаја у свим појавним облицима, уз навођење карактеристичних судских одлука које доприносе његовом правилном разумевању.

Адекватно изабрани критеријуми за доделу омогућавају наручиоцу да направи најбољи избор између понуда добијених у поступку јавне набавке, па на тај начин наручилац бира понуду која доноси „вредност за новац“, као императив сваког поступка јавне набавке. О том значајном институту говори текст у рубрици „Јавне набавке“.

Матица српска, као стуб српске културе, књижевности и науке, чија издавачка, научна и просветитељска делатност има ванвремену значај јер ствара темеље за преношење знања и културних вредности с генерације на генерацију, свој дан обележава сваке године 16. фебруара, чему је посвећена рубрика „Поводом“, док је у рубрици „Кад језик пресуди“ размотрено питање одрживости познатих жигова, као и разводњавања и слабљења жига кроз конкретне примере из стране и домаће судске праксе.

Поред наведених, ту су и остали врло актуелни текстови у поменутом, али и другим рубрикама, као и наше сталне рубрике „Календар важења правних аката“ и „Регистар прописа донетих између два броја“.

Редакција

Будимо на вези

Часопис *Lege Artis* – ПРОПИСИ У ПРАКСИ отворен је за сва ваша питања, мишљења, конструктивне предлоге, похвале и критике. Можете их упутити ауторима текстова или на имејл Редакције часописа redakcija@legeartis.rs

Пратите нас:

- www.legeartis.rs
- www.propisi.net
- www.ingpro.rs
- www.facebook.com/IngProLegeArtis

Зашто баш PROPISI.NET?

- ▶ Зато што је прегледан и једноставан и не захтева никакву специјалну обуку за коришћење (*user friendly*).
- ▶ Зато што је могућ приступ неограниченом броју докумената у току претплате.
- ▶ Зато што има највећи број прописа, примера судске праксе, правних мишљења, модела и других докумената.
- ▶ Зато што има претраживач који даје прецизно сортиране и брзе резултате претраге.
- ▶ Зато што се документа – прописи и др. – могу претраживати путем одговарајућих скраћеница и синонима који се у правној пракси често користе.
- ▶ Зато што је једини на тржишту који аутоматски бележи најпрегледаније документе сваког претплатника и издваја их на почетној страни.
- ▶ Зато што има мејл-сервис који омогућава претплатницима да о новим прописима, примерима из судске праксе, правним мишљењима и стручним коментарима и другим документима из области које сами изаберу, буду информисани путем мејла истог дана кад су објављени у бази.
- ▶ Зато што ради са било ког рачунара на интернету, без икакве инсталације, а подржава рад и у интранет окружењу.
- ▶ Зато што је увек ажуран (не захтева ажурирање од стране претплатника).
- ▶ Зато што су текстови докумената и интерфејс доступни на ћирилици или латиници.
- ▶ Зато што једним кликом могу да се ископирају текстови у *Word* или *PDF* формату.
- ▶ Зато што има најсвеобухватнију и највећу базу судске праксе, са разгранатом структуром по одговарајућим правним гранама и правним институтима.
- ▶ Зато што се из текста прописа једним кликом приступа повезаним документима.

У овом броју...

РАДНО ПРАВО

- 4 Карактеристике утврђивања и исказивања одговорности запосленог за штету нанету послодавцу, другом запосленом или трећем лицу
- 13 Основни елементи дисциплинске одговорности службеника и намештеника у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе

ГРАЂАНСКО ПРАВО

- 22 Уговор о доживотном издржавању и заједничка имовина супружника
- 28 Родитељско право кроз прописе и судску праксу – трећи део

КРИВИЧНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

- 38 Утаја – појам, основна обележја и примена у пракси

ЈАВНЕ НАБАВКЕ И БУЏЕТИ

- 44 Критеријуми за доделу уговора о јавној набавци
- 51 Коментар Правилника о врстама добара и услуга за које су наручиоци у обавези да примењују еколошке аспекте приликом спровођења поступака јавних набавки

УНАКРСНИ ПОГЛЕД

- 53 Нови Закон о информационој безбедности – преглед закона и новине које се њиме уводе у правни систем Републике Србије
- 59 Начин и организација хитне медицинске помоћи

РУБРИКЕ

- 65 Портал читалаца
- 69 Поводом 200-годишњице оснивања Матице српске
- 81 Кад језик пресуди: Разводњавање и слабљење жига са становишта форензичке лингвистике
- 91 Преглед прописа донетих између два броја
- 94 Календар важења правних аката

Карактеристике утврђивања и исказивања одговорности запосленог за штету нанету послодавцу, другом запосленом или трећем лицу

Питање одговорности запосленог за штету анализирано је са аспекта Закона о раду, Закона о облигационим односима, Закона о државним службеницима и Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе.

Жељко Албанезе

Уводне напомене

Запослени, као физичко лице које је у радном односу код послодавца, има обавезу да савесно и одговорно обавља послове на којима ради. Током рада запослени послодавцу може да нанесе материјалну или нематеријалну штету намерно, ненамерно или из непажње. Размере те штете послодавац треба да утврди и процени да би знао да ли да у даљем поступку предузима мере против запосленог и за накнаду штете. Такви моменти у Закону о раду помињу се у члану 163, мада детаљнији поступак који се односи на то питање мора да буде регулисан општим актима код послодавца.

Наведена материја регулисана је и кроз неколико других закона, који ће бити представљени у наставку текста.

1 Накнада штете послодавцу од стране запосленог у складу са Законом о раду

1.1 Појединачна одговорност запосленог

Према члану 163. став 1. Закона о раду („Сл. гласник РС” бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014 и 113/2017), **запослени је одговоран за штету коју је на раду или у вези с радом, намерно или крајњом**

непажњом, проузроковао послодавцу, у складу са законом. Као што се види, одговорност запосленог за штету коју проузрокује на раду или у вези са радом Закон условљава постојањем намере или крајње непажње приликом чињења или нечињења запосленог које је за последицу имало наступање штете за послодавца.

Дате одредбе базирају се на основним премисама Закона о облигационим односима (даље: ЗОО), у којем је истакнуто:

- а)** у члану 154 – да ко другоме проузрокује штету, дужан је да је накнади уколико не докаже да је штета настала без његове кривице;
- б)** у члану 155 – да је штета умањење нечије имовине (обична штета) и спречавање њеног повећања (измакла корист), као и наношење другоме физичког или психичког бола или страха (нематеријална штета);
- в)** у члану 158 – да кривица постоји када је штетник проузроковао штету намерно или непажњом.

Ипак је неопходно напоменути да одредбе Закона о раду о накнади штете представљају *lex specialis* у односу на одредбе Закона о облигационим односима, као *lex generalis*, односно примарно се примењују правила Закона о раду, а супсидијарно Закона о облигационим односима.

Из дефиниције наведене у Закону о раду произлази да се ради о штети запосленог:

- **„на раду”**, што значи да се ради о штети за време рада, тј. у току радног времена и на месту где се рад обавља, односно у току извршавања обавезе рада на одговарајућем месту рада;

вица запосленог, али не на свим степенима виности, већ кривица изражена као намера или крајња непажња запосленог, коју послодавац мора да докаже у сваком конкретном случају. Ту штету утврђује послодавац или лице које он за то писмено овласти, и то постојање штете, њену висину и околности под којима је проузрокована. Висина штете може да се одреди у паушалном износу уколико би утврђивање њене висине проузроковало несоразмерне трошкове за службеника – почиоца. Ако службеник одбије да надокнади штету, право на надокнаду може да се оствари у парничном поступку.

Наведеним законом дата је и могућност да послодавац и службеник закључе писмени споразум којим одређују висину и начин накнаде штете, који има снагу извршне исправе. Обично се такав споразум закључује када службеник послодавца плаћа штету у ратама, одбијањем од плате. Стављањем потписа на такав уговор запослени пристаје на то да му се у виду административне забране одбија од плате за штету, због чега тај документ има снагу извршне исправе за запосленог који врши обрачун плата.

Послодавац у складу са општим актом утврђује постојање штете, околности под којима је она настала, њену висину, ко је штету проузроковао и како се она накнађује. То чини, по правилу, комисија коју образује руководиоца послодавца. У поступку који спроводи комисија морају да се поштују начело непосредности, усмености, саслушања штетника и материјалне истине, али и да се дозволи коришћење свих доказних средстава.

Службеник може да се ослободи одговорности за штету коју је проузроковао извршењем налога непосредног руководиоца, под условом да је писменим путем непосредног

руководиоца обавестио да извршење налога може да проузрокује штету.

Истим законом такође је предвиђена одговорност послодавца за штету коју службеник на раду или у вези с радом проузрокује трећем лицу. Тако ће послодавац бити одговоран за штету коју службеник на раду или у вези с радом проузрокује трећем лицу незаконитим или неправилним радом. Ако је службеник штету проузроковао намерно или из крајње непажње, послодавац има право да од службеника захтева накнаду плаћеног износа у року од шест месеци од дана исплаћене накнаде штете. Такође, оштећено лице има право да надокнаду штете захтева и непосредно од службеника који је ту штету проузроковао намерно (под трећим лицем подразумева се свако лице (физичко и правно) које је оштећено радњом запосленог). Треће лице има право на директну тужбу у односу према послодавцу, с тим што штету може да захтева и непосредно од штетника ако му је он исту намерно проузроковао. Запослени може трећем лицу да проузрокује и материјалну и нематеријалну штету. Послодавац који накнади штету трећем лицу има право да од запосленог захтева накнаду исплаћеног износа по основу регресне одговорности запосленог који је штету узроковао трећем лицу намерно или из крајње непажње, с тим што се код послодавца претходно не спроводи поступак ради утврђивања материјалне одговорности запосленог по том основу јер се ради о спору пуне јурисдикције, у ком суд одлучује и о основу одговорности, условима одговорности и обиму накнаде штете трећем лицу.

Одредбе наведеног закона о одговорности службеника за штету проузроковану послодавцу, трећем лицу, као и другом службенику, сходно се примењују и на намештенике.

Основни елементи дисциплинске одговорности службеника и намештеника у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе

Законом о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе уређен је радноправни режим запослених у органима и службама тих нивоа власти, с тим што су у овом тексту посебно размотрене његове одредбе које се односе на дисциплинску одговорност, дисциплински поступак и врсте дисциплинских мера.

Жељко Албанезе

Уводне напомене

Законом о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе („Сл. гласник РС” бр. 21/2016, 113/2017, 113/2017 – други закон, 95/2018, 114/2021 и 92/2023 – даље: Закон) уређују се права и дужности из радног односа запослених у органима аутономних покрајина и јединицама локалне самоуправе, при чему се сходно примењује на запослене у органима градских општина, као и службама и организацијама које оснива надлежни орган аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе и градске општине, према посебном закону. У смислу Закона, службама и организацијама сматрају се стручне службе и посебне организације које су основане за обављање послова управе. Одредбе Закона не примењују се на запослене у привредним друштвима, предузећима, установама, јавним агенцијама, месним заједницама, фондовима и фондацијама које оснива надлежни орган аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе и градске општине, према посебном пропису.

Датим описом уједно је прецизирано ко су запослени у аутономним покрајинама (даље: АП) и јединицама локалне самоуправе (даље: ЈЛС) на које се односе одредбе поглавља 11 Закона „Дисциплинска одговорност слу-

жбеника” (чл. 135–151), којима су одређени појам дисциплинске одговорности, врсте повреда дужности из радног односа, дисциплински поступак и врсте дисциплинских мера.

Наведеним описом такође је назначено да се одредбе о дисциплинској одговорности примењују на службенике, а сходно и на намештенике (члан 151), али не на функционере, који су, у смислу Закона, изабрана, именована, односно постављена лица у органима АП и ЈЛС, односно у органима градске општине, као и у службама и организацијама које они оснивају према посебном пропису. Зато може да се дефинише да је **службеник** запослено лице које професионално обавља стручне послове из надлежности АП и ЈЛС или с њима повезане опште правне послове, информатичке, материјално-финансијске, рачуноводствене и административне послове. Службеник је запослено лице на извршилачком радном месту, као и на радном месту службеника на положају, па се, сагласно члану 47. Закон, радна места службеника деле на положаје и извршилачка радна места у зависности од сложености послова, овлашћења и одговорности.

Дисциплинска одговорност је одговорност запосленог за повреде радних обавеза, за које се од стране дисциплинских органа изричу прописане дисциплинске санкције. Регулисање дисциплинске одговорности у Закону има за сврху кажњавање лошег рада службеника, при чему је она детаљно уређена тако што су све повреде прописане. У За-

одлаже извршење решења. Жалбена комисија дужна је да о жалби одлучи у року од пет дана од дана пријема жалбе. Изузетно, службеник на положају нема право жалбе на решење о удаљењу с рада, али може да покрене управни спор.

Удаљење с рада, као привремена мера, може да се спроведе само у наведеним случајевима покретања кривичног поступка због кривичног дела учињеног на раду или у вези с радом или дисциплинског поступка због теже повреде дужности – до окончања кривичног односно дисциплинског поступка, ако би присуство конкретног лица на раду штетило интересу послодавца или ометало вођење дисциплинског поступка. Пошто се ради о започетом кривичном гоњењу због кривичног дела учињеног на раду или у вези с радом, удаљење може да траје до правоснажног окончања тог кривичног поступка. Према Закону о раду, за време привременог удаљења запосленог с рада припада му накнада зараде у висини једне четвртине, а ако издржава породицу, у висини једне трећине основне зараде (у описаном случају запослени мора да докаже да издржава породицу, односно да је породица економски зависна од њега).

5 Упис дисциплинске казне у кадровску евиденцију и њено брисање

Решење којим је изречена дисциплинска казна доставља се службенику који обавља послове из области управљања људским ресурсима ради уписивања у кадровску евиденцију. Према члану 150. став 2. Закона, свака дисциплинска казна, изречена коначним решењем, уписује се у кадровску евиденцију.

Након протеча рока:

- од две године од изречене дисциплинске казне за **лакше повреде** дужности, односно
- четири године од изречене дисциплинске казне за **теже повреде** радне дужности, из кадровске евиденције брише се податак о дисциплинском кажњавању.

Наиме, дисциплинска казна брише се из кадровске евиденције ако службенику не буде изречена нова дисциплинска казна у наредне две године од изречене дисциплинске казне за лакшу повреду или у наредне четири године од изречене дисциплинске казне за тежу повреду, што значи да се брисање података о дисциплинском кажњавању врши под условом да службенику не буде изречена нова дисциплинска казна у наведеним периодима.

У погледу изложене материје потребно је на крају рећи да је став Управног суда да је дисциплински поступак против запослених у ЈЛС на детаљан начин регулисан Законом, па евентуални подзаконски општи акт којим се регулише исти поступак не може да одступа од одредаба Закона на основу којих такав акт једино и може да се донесе. Њим може само детаљније да се регулише поменути поступак, при чему подзаконским актом не могу да се мењају Законом установљена надлежност и овлашћења појединих лица за вођење дисциплинског поступка (Пресуда Управног суда У. 13075/18 од 13. 7. 2023). То је и став струке – за покретање, вођење и окончање дисциплинског поступка не постоји потреба за доношењем посебног правилника о дисциплинској одговорности. Примена одредби из поглавља 11 Закона довољна је за спровођење дисциплинског поступка.

Уговор о доживотном издржавању и заједничка имовина супружника

У фокусу ове анализе је дилема да ли предмет уговора о доживотном издржавању након смрти примаоца издржавања постаје заједничка имовина супружника или је реч о посебној имовини супружника који је, као давалац издржавања, закључио уговор о доживотном издржавању.

Миодраг Васић,
адвокат из Београда

У осмом делу Породичног закона уређени су имовински односи супружника, ванбрачних партнера, детета и родитеља и чланова породичне заједнице, при чему је посебна пажња посвећена имовинским односима супружника. Иако се такав начин регулисања *prima facie* чини потпуним или бар детаљним, ипак није тако, и то у делу који се односи на уговор о доживотном издржавању.

Појам заједничке имовине супружника у Породичном закону регулисан је на општи начин у члану 171. став 1. тако што је прописано да имовина коју су супружници стекли радом у току трајања заједнице живота у браку представља заједничку имовину. Дакле, о заједничкој имовини супружника може да се говори ако су испуњени следећи услови: стечена је радом, у браку и у току трајања заједнице живота у браку.

Законодавац је увидео да такво решење није потпуно, па га је допунио чланом 172, којим је уређена игра на срећу, као и чланом 173, којим је уређено право интелектуалне својине. Тако је одредбом члана 172. Породичног закона прописано да имовина стечена игром на срећу у току трајања заједнице живота у браку представља заједничку имовину, осим ако супружник који је остварио добитак не докаже да је у игру уложио посебну имовину, а одредбом члана 173. да имовина стечена коришћењем права интелектуалне својине у току трајања заједнице живота у браку представља заједничку имовину. Интересантно је

да се уговор о доживотном издржавању, као посебан уговор уређен Законом о наслеђивању, ту не помиње.

Што се тиче начина на који наведени закон на општи начин регулише **посебну имовину супружника** и њено стицање, у члану 168. став 1. прописано је да имовина коју је супружник стекао пре склапања брака представља његову посебну имовину. Већ у ставу 2. члана 168. Породичног закона прописан је један изузетак од општег правила, а то је да посебна имовина може да се стекне само пре закључења брака. То је имовина коју је супружник стекао у току трајања брака деобом заједничке имовине, односно наслеђем, поклоном или другим правним послом којим се прибављају искључиво права. Ни ту се уговор о доживотном издржавању изричито не помиње.

Уговор о доживотном издржавању, као специфичан уговор са елементима наследног и облигационог права, регулисан је Законом о наслеђивању, и то како његов појам тако и облик. Ради се о уговору којим се прималац издржавања обавезује на то да се после његове смрти на даваоца издржавања пренесе својина тачно одређених ствари или каква друга права, док се давалац издржавања обавезује да га, као накнаду за то, издржава и да се брине о њему до краја његовог живота, али и да га после смрти сахрани (члан 194). Такав уговор мора да буде закључен у облику јавнобележнички потврђене (солемнизоване) исправе, чиме се одступа од неформалности уговора из члана 67. Закона о облигационим односима (члан 195).

Правну природу уговора о доживотном издржавању одликује то што се закључује с обзиром на лична својства даваоца издржавања (*intuitu personae*). Приликом из-

на то пристане. Другим речима, првобитно закључен уговор о доживотном издржавању не садржи оборову законску претпоставку да је други супружник на било који начин пристао на обавезу издржавања примаоца.

Поред свега, према члану 204. став 2. Закона о наслеђивању, ако брачни друг и потомци даваоца издржавања који су позвани на наслеђе не пристану да на њих пређу обавезе из уговора о доживотном издржавању, уговор се раскида, тако да не могу да захтевају накнаду за раније дато издржавање. Да је законодавац сматрао супружника који није уговарач једном уговорном страном, прописао би да, у случају раскида, наступају правне последице враћања датог на основу одредби Закона о облигационим односима. На тај начин правно дејство уговора о доживотном издржавању посредно је признато само уговорном даваоцу издржавања.

Већ је напоменуто да, приликом регулисања посебне имовине у члану 168. и заједничке имовине супружника у члановима 171–173, у Породичном закону није изричито наведен уговор о доживотном издржавању, односно да ли улази у режим посебне или заједничке имовине супружника, иако су поменути игре на срећу и право интелектуалне својине. Законско уређење тих правних института у односу на уговор о доживотном издржавању извршено је непрецизно, па и неодређено, тако да стицање по основу датог уговора на први поглед можда може да се подведе под режим посебне или под режим заједничке имовине супружника. Одговор на наведено питање може да се да само полазећи од специфичне природе уговора о доживотном издржавању, који прималац издржавања по правилу закључује с обзиром на лична својства даваоца издржавања. У ситуацији када прималац издржавања тај уговор закључи само с једним супружником, као даваоцем издржавања, на тај начин манифестовао је своју вољу да га само тај супружник издржава и да се само на њега пренесе својину одређених ствари.

Супружник који није уговарач, у смислу члана 177. Породичног закона, не би могао да тражи утврђивање сувласничког удела у заједничкој имовини коју би чинио предмет

уговора о доживотном издржавању зато што предмет уговора о доживотном издржавању не улази у режим заједничке имовине супружника из најмање три разлога:

- прво, због релативног дејства уговора;
- друго, због специфичности уговора о доживотном издржавању из до сада изнетих разлога, и
- треће, јер се уговор закључује у облику јавнобележнички потврђене (солемнизоване) исправе, али та принудна форма у конкретном случају није поштована.

За случај смрти даваоца издржавања његове обавезе *ex lege* прелазе на другог супружника, наравно ако пристане. Све до тог момента он нема никакве обавезе према примаоцу издржавања, па следом тога ни права у односу на предмет уговора, нити прималац издржавања од њега може да тражи извршење обавезе. Једини дужник издржавања је уговорни давалац, због чега други супружник, који не пристане на то да обавеза на њега пређе, не може да тражи накнаду за раније дато издржавање, чак и ако је у томе учествовао. На тај начин законодавац посредно признаје да се правно дејство уговора о доживотном издржавању везује само за оног даваоца издржавања који је учествовао у закључењу уговора.

Дакле, можемо да се закључи да предмет уговора о доживотном издржавању након смрти примаоца издржавања улази у режим посебне имовине оног супружника који је закључио уговор, без обзира на то да ли је други супружник учествовао у издржавању. У том смислу није потребно утврђивати намеру уговарача, а нарочито примаоца издржавања, али ни учешће у издржавању учињено од стране супружника који није закључио уговор. Уколико су оба супружника закључила уговор, није спорно да се ради о заједничкој имовини, стеченој радом за време трајања заједнице живота у браку. Зато сматрамо да је ради обезбеђења јединствене судске примене права и једнакости странака у судском поступку, у смислу члана 32. став 3. Закона о уређењу судова, овде потребно ново тумачење права од стране Врховног суда.

Родитељско право кроз прописе и судску праксу – трећи део

У трећем, завршном, делу текста размотрене су следеће теме са аспекта актуелне судске праксе: виђање детета с родитељем с којим не живи, издржавање, институт права становања (*habitatio*) и привремене мере.

Снежана Марјановић,
судија Вишег суда у Београду

Драгана Марчетић,
судија Апелационог суда у Београду

Виђање детета с родитељем с којим не живи

Виђање детета с родитељем с којим не живи најчешће се одвија по договору родитеља и уз сагласност детета, и то је за дете најбоље решење јер договор произлази из доброг и зрелог односа и несметане комуникације родитеља, што је увек у најбољем интересу детета. У тој ситуацији није потребно да се судском одлуком одређује модел виђања. Међутим, када је реч о поремећеним партнерским и породичним односима, често није могуће договором решити такво питање. Тада одлуку о моделу виђања доноси суд, уз претходно прибављено мишљење органа старатељства, али и детета.

Такозвани класичан модел виђања претпоставља да дете сваки други викенд проводи код родитеља с којим не живи, као и сваки други верски и државни празник, дан крсне славе код родитеља с којим дете не живи, као и једну половину летњег и једну половину зимског распуста.

Из образложења:

Ставом другим изреке уређен је начин одржавања личних односа мал. Л. са оцем ... тако што ће се исти одвијати:

■ сваког другог викенда од петка по завршетку школских обавеза мал. детета до понедељка, тако што ће отац преузимати мал. дете из школе или са адресе на којој мал. дете живи с мајком уколико тог дана не иде у школу и

враћати је у школу на почетак наставе или на адресу на којој мал. дете живи с мајком уколико тог дана не иде у школу;

■ сваке среде по завршетку школских обавеза мал. детета до четвртка, тако што ће отац преузимати мал. дете из школе или са адресе на којој мал. дете живи с мајком уколико тог дана не иде у школу и враћати је у школу на почетак наставе или на адресу на којој мал. дете живи с мајком уколико тог дана не иде у школу;

■ сваког другог државног и верског празника;

■ сваког другог рођендана детета;

■ половину зимског и половину летњег распуста.

[...]

Првостепени суд је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно применио материјално право када је закључио да је, у погледу одржавања личних односа туженог и малолетне Л., оправдано доношење одлуке као у ставу другом изреке побијане пресуде, као **правне гаранције да ће малолетно дете имати редован контакт са оцем, који је сходно његовом узрасту и потребама, а према стручном мишљењу органа старатељства, у његовом најбољем интересу. Модел виђања какав је одређен побијаном пресудом, по динамици виђања и времену које ће малолетна Л. и тужени водити заједно, представља шири модел одржавања контакта детета с родитељем с којим дете не живи, који би, и према оцени Апелационог суда, требало да оствари сврху задовољења таквог права мал. детета које је по својој природи такво да претпоставља планирано виђење, заједничко провођење дневних, недељних или дужих раздобља, међусобне посете, заједничке изласке, викенде, празнике, школске распусте и сл., што је, поред свега осталог, услов**

доприноса за издржавање кретао у границама минималне суме издржавања, прописане одредбом члана 160. став 4. Породичног закона РС, коју периодично прописује Министарство за социјалну заштиту, као и накнаду за храненике, односно за лица на породичном смештају, која је у време доношења првостепене одлуке износила око 44.000,00 динара, при чему износ на који је обавезан тужени – противтужилац да доприноси издржавању мал. АА представља скоро половину законом прописаног минимума, будући да је првостепени суд правилно нашао да је овај износ адекватан за обезбеђење основних животних потреба малолетне АА.

[...]

Приликом одлучивања суд је имао у виду и остале жалбене наводе туженог – противтужиоца, али је нашао да нису од утицаја на другачије одлучивање, посебно имајући у виду да се ради о привременој мери која је у најбољем интересу малолетног детета, а на основу доказа који за сада постоје у списима предмета. Наиме, **циљ изречене привремене мере је да се спречи настанак ненадокнадиве штете, при чему се побијаним решењем не прејудуцира исход спора.** Осим тога, првостепени суд је овлашћен да у свакој даљој фази поступка поново оцени оправданост постојања одређене привремене мере у зависности од чињеница које буду утврђене у даљем току поступка.

(Решење Вишег суда у Београду Гж2 број 44/24 од 21. 2. 2024)

И приликом доношења привремене мере интерес малолетног детета увек је у фокусу суда.

Из образложења:

Одбијен је и захтев оца за одређивање привремене мере која се односи на модел виђања мајке с малолетним дететом, с обзиром на то да није у складу с мишљењем и налазом Центра за социјални рад, Одељење Звездара, од 11. 12. 2024. године, које је првостепени суд прихватио у целости.

Првостепени суд је правилно одбио и предлог туженог – противтужиоца за одређива-

ње **привремене мере**, с обзиром на то да за то нису испуњени услови из члана 449. Закона о извршењу и обезбеђењу. Тужени – противтужилац није учинио вероватним разлоге за одређивање привремене мере, с обзиром на дате налазе и мишљења центара за социјални рад. Модел виђања оца и детета предложен је мишљењем Центра за социјални рад, и то само у контролисаним условима, један сат недељно. Стога предлог туженог – противтужиоца да се привременом мером одреди његово виђање с дететом сваког другог викенда, од петка у 18.00 часова до недеље у 18.00 часова, у погледу оваквог стања ствари није основан и за сада није у интересу малолетног детета.

(Пресуда Ајелационог суда у Београду Гж2 341/25 од 29. 7. 2025)

Уместо закључка

У данашње време, када је породица и код нас и у свету у великој кризи, потреба за интервенцијом државе у сфери односа родитељ–дете већа је него икад. То се постиже кроз појачану активност органа старатељства, мада је ипак у том погледу посебно значајна улога судова у породичним споровима.

Стога је овај текст покушај да се богата и осетљива материја сажме и да се прикаже тренутно поступање судова у датој области, уз напомену да се мора бити отворен за нове праксе и додатну помоћ породици како би се деца заштитила од изазова с којима се свакодневно суочавају, а све ово кроз помоћ родитељима да превазиђу кризу у којој су се нашли и да успоставе конструктивну комуникацију ради заштите нормалног и оптималног развоја свог детета. Дакле, приликом решавања наведених проблема мора да се приступи мултисекторски, уз сарадњу и комуникацију суда са органима старатељства, школама и другим установама које се баве децом и њиховом добробити.

Утаја – појам, основна обележја и примена у пракси

У продужетку је исцрпно анализирано биће кривичног дела утаја у свим појавним облицима, уз навођење карактеристичних судских одлука које доприносе његовом правилном разумевању.

Никола Пантелић,

јавни тужилац у Вишем јавном тужилаштву у Београду

Кривично дело утаје сврстава се у групу имовинских кривичних дела у погледу којих се противправност не заснива на одузимању ствари из туђе државине већ на злоупотреби претходно успостављеног поверења. **Суштина наведеног дела огледа се у противправном присвајању туђе покретне ствари, која је учиниоцу била поверена или до које је дошао законитим или случајним путем, уз постојање намере прибављања противправне имовинске користи.** За разлику од крађе, при којој учинилац противправно одузима ствар из туђе државине, приликом утаје ствар долази у посед учиниоца на законит начин, док кривица настаје тек у моменту када учинилац изврши акт присвајања и тиме прекине однос поверења који је постојао између њега и власника ствари.

Имајући у виду да је учиниоцу ствар претходно доспела у посед на законит начин, најчешће на основу неког правног односа или фактичког поверења, кривично дело не остварује се одузимањем ствари од другог лица већ променом начина располагања том ствари. Радња присвајања постоји у ситуацији када учинилац, уместо као држалац, према повереној ствари почне да се понаша као њен власник, чиме стварни власник бива лишен могућности да остварује својинска права. Крађи и утаји заједничко је то што противправним одузимањем, односно присвајањем не може да се стекне право својине већ искључиво фактичка власт над ствари.

У судској пракси прихваћено је схватање да појам „присвајање” обухвата свако по-

нашање учиниоца које објективно указује на намеру да се ствар задржи као сопствена. Такво понашање у кривичном поступку доказује се конкретним радњама учиниоца, као што су нуђење ствари на продају, њено поклањање трећем лицу, уништење или друго самовољно располагање. Да ли је у конкретном случају дошло до противправног присвајања – представља фактичко питање, које се оцењује у сваком појединачном случају, при чему се у пракси посебне дилеме јављају када је реч о потрошним стварима, које по врсти и количини могу поново да се прибаве и врате власнику.

Присвајање постоји у тренутку када учинилац према повереној, нађеној или случајно прибављеној ствари почне да се понаша као власник. Међутим, само неиспуњење уговорне обавезе или задржавање ствари не мора аутоматски да значи да је до присвајања дошло. Неопходно је да такво понашање буде праћено **намером прибављања противправне имовинске користи, што у сваком конкретном случају мора да се утврђује на основу објективних околности.** Поред испуњености објективних обележја бића кривичног дела утаје, неопходно је **постојање умишљаја** на страни учиниоца. Учинилац мора да буде свестан да присваја туђу покретну ствар и да хоће такво понашање, при чему његово поступање мора да буде вођено намером да себи или другом прибави противправну имовинску корист. Истовремено, потребно је да учинилац има **свест о противправности** свог поступања, односно да зна да такво располагање туђом ствари није дозвољено.

Да би постојала радња извршења кривичног дела утаје, неопходно је да се присваја туђа покретна ствар која се у тренутку извршења налази код учиниоца, и то у једној од законом предвиђених ситуација: да

поступак покрене и води против окривљеног. У том смислу околност да је оштећени у одређеној фази поступка дао изјаву да се не придружује гоњењу или да не истиче имовинскоправни захтев сама по себи не искључује постојање овлашћења јавног тужиоца за поступање, уколико из списка предмета произлази да је кривична пријава поднета од стране оштећеног. Законодавац је изричито предвидео да се подношењем кривичне пријаве или захтева за остваривање имовинскоправног захтева сматра да је поднет и предлог за кривично гоњење, чиме се спречава формалистичко оспоравање законитости поступка. Судови стога полазе од суштине изражене

воље оштећеног, а не од појединачних процесних изјава, издвојених из контекста целокупног поступка. Такав приступ обезбеђује правну сигурност и спречава да се институт гоњења по предлогу злоупотреби као средство избегавања кривичне одговорности.

Наведено схватање доследно је потврђено у пракси Врховног касационог суда, који је оценио да је кривични поступак законито вођен по захтеву овлашћеног тужиоца јер је оштећени подношењем кривичне пријаве изразио вољу за кривично гоњење (Пресуда Врховног касационог суда Кзз 470/2022 од 12. 5. 2022).

Иновација за бржи рад и бољи учинак – ПРО-АИ правни сарадник

- Било да вам пред само рочиште недостају кључне одредбе закона, да су вам хитно потребни примери из судске праксе или се у раду суочавате с неким озбиљним правним питањем, дилема је увек иста – није вам потребан само пропис него потпун и поткрепљен одговор! ИНГ-ПРО је за све професионалце који трагају за поузданим ослоном у раду креирао идеално софтверско решење – правног сарадника ПРО-АИ.

ПРОБЛЕМ 	РЕШЕЊЕ 	БЕНЕФИТ
Предмети се гомилају, захтеви су све сложенији, питања тежа, а прописи се стално мењају	ПРО-АИ одмах даје прави одговор	Више захтева брже и адекватније је обрађено, одговори су поткрепљени наводима из различитих аката, штеди се време за рад

- Реч је о интелигентном помоћнику који разуме ваше питање, не само кључне речи, и одговара комбинацијом великог језичког модела и обимне базе **Прописи.нет** различитих прописа, правних мишљења, судске праксе и знања стеченог из редакцијских извора, при чему је уз сваки одговор кориснику омогућен директан приступ релевантним изворима. На тај начин правни сарадник ПРО-АИ пружа вам што је могуће више поуздане одговоре и омогућава вам да време потребно за истраживање и правну анализу значајно скратите.
- Уместо непотпуних одговора и лутања нудимо вам решења утемељена у нашој богатој збирци прописа, судске праксе и правних мишљења!
- ПРО-АИ правни сарадник** намењен је искључиво професионалним корисницима – свим правосудним професијама, правницима у јавном и приватном сектору, као и рачуновођама који се баве пореским правом. Имајте на уму да одговори које генерише представљају општа правна објашњења, па их не треба сматрати формалним правним мишљењем, саветом адвоката или званичним тумачењем прописа од стране државног органа или суда, него увек треба да их стручно и критички процените.
- За вас смо пронашли најкраћи пут од дилеме до решења – не морате сами да листате и нагађате.
- Дозволите нам да вас уверимо колико посао може да буде занимљивији, а прецизнији, бржи и лакши!

Критеријуми за доделу уговора о јавној набавци

Критеријуми за доделу уговора у поступку јавне набавке представљају мерило по ком се све прихватљиве понуде међусобно упоређују, оцењују и рангирају, и на основу ког наручилац између више достављених прихватљивих понуда бира ону која је најповољнија, при чему је битно да се критеријуми адекватно изабери јер се на тај начин омогућава наручиоцу да направи најбољи избор између понуда добијених у поступку јавне набавке.

Марина Аксентијевић,

дипл. правник са дугогодишњим
искуством у јавним набавкама

Учесници у поступку јавне набавке

Поступак јавне набавке је законом регулисан поступак који спроводи наручилац, у смислу Закона о јавним набавкама, ради закључења уговора о јавној набавци добара, услуга или радова, оквирног споразума, као и спровођења конкурса за дизајн. Имајући у виду да су наручиоци субјекти који троше јавна средства када набављају добра, услуге или радове који су им потребни за обављање своје делатности, као и да поступају у општем интересу, трошење јавних средстава мора да буде оправдано, сврсисходно, рационално и економично. Ефикасна, транспарентна и конкурентна потрошња јавних средстава представља императив за сваког наручиоца. Стога је приликом примене Закона о јавним набавкама наручилац обавезан да поступа на економичан и ефикасан начин, да обезбеди конкуренцију и једнак положај свих привредних субјеката, без дискриминације, као и да поступа на транспарентан начин.

У процесу јавне набавке с једне стране постоје **наручиоци**, који троше јавна средства, а с друге стране постоје **привредни субјекти**, као лица која на тржишту нуде добра, услуге или радове. Када привредни субјект у поступку јавне набавке поднесе понуду, постаје **понуђач**. Привредни субјекти, тј. пону-

ђачи међусобно се такмиче у поступку јавне набавке подношењем што повољније и конкурентније понуде у циљу добијања посла и закључења уговора. Понуде понуђача у поступку јавне набавке наручилац упоређује, оцењује и рангира на основу унапред одређених критеријума за доделу уговора, након чега уговор додељује оном понуђачу чија је понуда најповољнија.

Критеријуми за доделу уговора

Сви привредни субјекти који узму учешће у поступку јавне набавке и поднесу понуду морају да докажу да испуњавају све задате критеријуме за квалитативни избор привредног субјекта које је наручилац прописао у конкурсној документацији. Наведени критеријуми односе се на све понуђаче, односно сви понуђачи у понуди морају да докажу да не постоје никакви основи за искључење из поступка јавне набавке.

За разлику од критеријума за квалитативни избор привредног субјекта, који се примењују на све понуђаче, критеријуми за доделу уговора примењују се само на оне понуђаче чије су понуде у поступку стручне оцено понуда оцењене као прихватљиве, односно на понуђаче који су у понуди доказали да испуњавају све критеријуме за квалитативни избор привредног субјекта, техничке спецификације и све остале захтеве набавке. Само прихватљиве понуде могу да буду предмет поређења и рангирања, применом критеријума за доделу уговора.

пону да оног понуђача који је понудио краћи рок извођења радова”. Истовремено је наручилац у конкурсној документацији навео да је „рок извођења радова до 12 месеци од увођења у посао”. Међутим, наручилац у конкурсној документацији није оставио могућност понуђачу да било где у понуди искаже рок за извођења радова (пропуст приликом уношења података на Портал), што практично значи да је резервни критеријум у поступку јавне набавке непримењив будући да је наручилац предвидео фиксни рок за извођење радова. Последица тога била је да је поднет захтев за заштиту права, па је описана ситуација била предмет решавања Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки. Том приликом Комисија за заштиту права донела је решење бр. 4-00-970/2025, којим је захтев за заштиту права усвојен као основан. У образложењу наведеног решења, између осталог, констатовано је следеће: Имајући у виду утврђено чињенично стање, те чињеницу да наручилац у Моделу уговора, Обрасцу стируктури цене, нији у преосиалом делу конкурсне документације није предвидео могућности да понуђачи уишу рок извођења радова ... , то у конкретном случају, уколико би две или више понуда имале исти најнижу понуђену цену, примена резервног критеријума приликом избора понуде оног понуђача који је понудио краћи рок извођења радова не би био могућ. Стога, с обзиром на садржину предметне конкурсне документације, те чињеницу да у конкретном случају није могућа примена резервног критеријума „краћи рок извођења радова”, то је наручилац дужан да ошклони пропусте у осигувању при спровођењу предметног осигувања јавне набавке утврђене овим решењем, водећи рачуна да у свему приликом одређивања резервних критеријума осигува у складу са одредбом члана 133. ЗЈН. Имајући у виду наведено, Републичка комисија је размаирани навод подносиоца захтева оценила као основан.

Додела уговора

Наручилац доноси одлуку о додели уговора на основу извршене стручне оцене понуда

ако су се стекли услови за доделу уговора, а то значи да је наручилац добио **најмање једну прихватљиву понуду**. Одлука о додели уговора мора да буде образложена и мора да садржи нарочито податке из извештаја о поступку јавне набавке, који су прописани чланом 145. Закона, али и упутство о правном средству.

Рок за доношење одлуке о додели уговора је тридесет дана од дана истека рока за подношење понуда, али наручилац има право да у конкурсној документацији одреди и дужи рок од тридесет дана. Наручилац је дужан да одлуку о додели уговора објави на Порталу јавних набавки у року од три дана од дана доношења. На тај начин одлука постаје транспарентна, тако да се сви понуђачи, али и остала лица, упознају са садржином одлуке и исходом поступка јавне набавке. Такође, од момента објаве одлуке на Порталу почињу да теку рокови понуђачима за подношење захтева за заштиту права. Уколико наручилац не објави одлуку о додели уговора на Порталу, чини прекршај у смислу члана 236. став 1. тачка 11) Закона о јавним набавкама.

Наручилац може да закључи уговор о јавној набавци тек након истека рока за подношење захтева за заштиту права. Чланом 151. став 2. Закона о јавним набавкама прописани су одређени случајеви када наручилац има право да закључи уговор и пре истека рока за подношење захтева за заштиту права. Уколико наручилац закључи уговор о јавној набавци када нису испуњени законом прописани услови, чини прекршај у смислу члана 236. став 1. тачка 12) Закона о јавним набавкама. Уговор о јавној набавци мора да буде закључен у складу са условима одређеним у конкурсној документацији о набавци и изабраном понудом.

Белики је значај избора критеријума за доделу уговора и методологије оцењивања, с обзиром на то да су исти кључни за најбоље резултате набавке за наручиоца, тј. за избор понуде која највише одговара потребама наручиоца. Адекватно изабрани критеријуми за доделу омогућавају наручиоцу да направи најбољи избор између понуда добијених у поступку јавне набавке. На тај начин наручилац бира понуду која доноси „вредност за новац”, као императив сваког поступка јавне набавке.

Коментар Правилника о врстама добара и услуга за које су наручиоци у обавези да примењују еколошке аспекте приликом спровођења поступака јавних набавки

Новим правилником проширен је круг јавних набавки добара и услуга у погледу којих је обавезна примена еколошких аспеката приликом одређивања техничких спецификација, критеријума за избор привредног субјекта, критеријума за доделу уговора или услова за извршење уговора о јавној набавци.

Редакција

Законом о изменама и допунама Закона о јавним набавкама („Сл. гласник РС” бр. 92/2023) уведен је нови члан Закона – члан 134а – под називом „Еколошки аспекти”. У складу са наведеним чланом Закона Канцеларија за јавне набавке одређена је обавеза да пропише врсте добара, услуга и радова за које су наручиоци у обавези да примењују еколошке аспекте приликом одређивања техничких спецификација, критеријума за избор привредног субјекта, критеријума за доделу уговора или услова за извршење уговора о јавној набавци. На основу тог члана Закона Канцеларија за јавне набавке донела је посебан подзаконски акт – Правилник о врсти добара за која су наручиоци у обавези да примењују еколошке аспекте у поступцима јавних набавки, који је објављен у „Службеном гласнику РС” бр. 115/23.

Канцеларија за јавне набавке донела је нови Правилник о врстама добара и услуга за које су наручиоци у обавези да примењују еколошке аспекте приликом спровођења поступака јавних набавки (објављен у „Службеном гласнику РС” бр. 118/2025 од 26. 12. 2025. године, а ступио је на снагу 1. 1. 2026 – даље: Правилник). Тим новим правилником одређен је шири круг набавки добара и услуга у односу на претходни правилник за које ће

постојати обавеза наручиоца да примењују еколошке аспекте, односно проширен је на услуге чишћења и електричне апарате за домаћинство (т. 6) и 7) члана 2. Правилника).

Сходно члану 2. Правилника, наручиоци су у обавези да примењују еколошке аспекте у поступцима јавних набавки приликом одређивања техничких спецификација, критеријума за избор привредног субјекта, критеријума за доделу уговора или услова за извршење уговора о јавној набавци за следећа добра и услуге:

- 1) фотокопир-папир;
- 2) рачунарска опрема (десктоп рачунари, лаптоп рачунари и монитори);
- 3) канцеларијска електронска опрема (штампачи, скенери, мултифункционални уређаји и сл.);
- 4) клима-уређаји (стандардни клима-уређаји, инвертер климе за грејање и хлађење и сл.);
- 5) средства за чишћење (производи за чишћење тврдих површина, текстилни производи за чишћење и сл.);
- 6) услуге чишћења;
- 7) електрични апарати за домаћинство (машине за прање веша, машине за сушење веша, машине за прање судова, фрижидери, замрзивачи и сл.).

Удео предмета набавке са еколошким аспектима у поступцима јавних набавки добара и услуга из става 1. наведеног члана није

се мењао у односу на претходна правила, тако да износи најмање 10% у односу на укупан обим предмета јавне набавке.

У складу с Правилником измењена су правила на Порталу јавних набавки приликом спровођења поступака тако да Портал контролише обавезу примене еколошких аспеката за новоуведене категорије услуге чишћења и електричних апарата за домаћинства. У вези с тим ажуриране су и Смернице за примену еколошких критеријума, које су доступне на страници: https://gizsr.visualstudio.com/Uputstva/_wiki/wikis/Uputstva/7177/Smernice-za-primenu-ekolo%C5%A1kih-kriterijuma.

Подсећамо на то да је Канцеларија за јавне набавке 2024. године дала следећи одговор на питање да ли су наручиоци у обавези да еколошке аспекте примењују и у поступцима набавки на које се Закон о јавним набавкама не примењује:

Чланом 134а Закона о јавним набавкама („Службени гласник РС” бр. 91/19 и 92/23 – даље: ЗЈН) прописано је да Канцеларија за јавне набавке прописује врсте добара, услуга и радова за које су наручиоци у обавези да примењују еколошке аспекте приликом одређивања техничких спецификација, критеријума за избор привредног субјекта, критеријума за доделу уговора или услова за извршење уговора о јавној набавци.

У складу са наведеним, Канцеларија за јавне набавке донела је Правилник о врстама добара за која су наручиоци у обавези да примењују еколошке аспекте у поступцима јавних набавки („Службени гласник РС” број 115/23 – даље: Правилник), који је у примени од 1. јануара 2024. године.

Из наведених одредби јасно произлази да обавеза примене еколошких аспеката постоји када наручиоци спроводе поступке јавних набавки прописане одредбама ЗЈН. Међутим,

приликом практичне примене одредаба ЗЈН и Правилника наручиоци често постављају питање да ли постоји обавеза примене еколошких аспеката у набавкама на које се не примењују одредбе ЗЈН.

Одредбама ЗЈН установљени су основи за изузимање од примене овог закона, који су прописани чл. 11–21. ЗЈН, као и чланом 27. ЗЈН, којим су утврђени радови до којих се закон не примењује. Наиме, у случајевима када не постоји обавеза примене одредаба ЗЈН, односно када су испуњени услови за изузимање од примене овог закона, приликом набавке добара, услуга или радова наручилац постоји у складу са начелима овог закона на начин који је примерен околностима конкретне набавке, односно на начин предвиђен посебним актом којим ближе уређује начин спровођења набавки на које се закон не примењује, сходно члану 49. став 2. ЗЈН.

У погледу постојања у складу са начелима указујемо на то да је начело економичности, ефикасности и заштите животне средине ближе уређено чланом 6. ЗЈН, којим је у ставу 1. прописано да је наручилац дужан да набавља добра, услуге или радове одговарајуће квалитета имајући у виду сврху, намену и вредност јавне набавке, односно економично трошење јавних средстава, која минимално утичу на животну средину.

С обзиром на то да наручилац приликом спровођења набавки на које се закон не примењује има обавезу да постоји у складу са посебним актом из члана 49. став 2. ЗЈН, али и начелима јавних набавки, може се закључити да би, у зависности од конкретне предметне набавке, постојање свих наручилаца требало да буде усмерено ка примени еколошких аспеката у мери у којој би то допринело смањењу утицаја на животну средину и у поступцима набавки на које се ЗЈН не примењује уколико је то, сагласно члану 27. став 2. ЗЈН, примерено околностима конкретне набавке.

Нови Закон о информационој безбедности – преглед закона и новине које се њиме уводе у правни систем Републике Србије

Овај преглед кључних новина и обавеза које произлазе из новог закона настао је уз значајан осврт на практични значај како за органе јавне власти тако и за велики број привредних субјеката који су сада препознати као оператори приоритетних или важних ИКТ система.

Петар Мијатовић,
адвокат

Народна скупштина Републике Србије усвојила је нови Закон о информационој безбедности („Сл. гласник РС” бр. 91/2025 – даље: **Закон**), који је ступио на снагу 31. октобара 2025. године, изузев члана 29. Закона, који ће започети с применом 1. јануара 2027. године. Усвајањем тог новог закона Република Србија начинила је врло важан искорак ка модернизацији нормативног и институционалног оквира у области сајбер безбедности још од доношења претходног закона о информационој безбедности из 2016. године.

Најзначајнији циљеви који доношењем новог закона треба да се постигну јесу усклађивање са НИС2 Директивом Европске Уније са сврхом да се утврди регулаторни оквир који одговара савременим развојним тенденцијама у Европи и испуни обавеза из Споразума о стабилизацији и придруживању и поступка приступања Републике Европској унији, као и да се унапреди институционални оквир са циљем да се оспособи да правилно примењује новоуспостављене обавезе и надлежности. Како је наведено у образложењу предлога закона, Директива НИС2 са собом доноси редефинисан приступ информационој безбедности, превасходно у смислу идентификације оператора ИКТ система од посебног значаја и разликовања истих на приоритетне и важне, уз пропратне обавезе и појачани инспекцијски надзор и ревизију, па је тежња законодавца да главне обавезе дефинисане

Законом буду уподобљене онима из НИС2 Директиве.

Текст је структуриран тако да почиње освртом на нови појмовни оквир и нову систематизацију обвезника којима се проширује круг субјеката који потпадају под наведени Закон, потом следи приказ најбитнијих обавеза оператора ИКТ система од посебног значаја, а на крају фокус је на надлежности Канцеларије за информациону безбедност, која ће бити успостављена на основу Закона, као и на казнену политику прописану Законом.

I Нови појмовни оквир и проширење обухвата Закона

Закон по узору на НИС2 Директиву уводи знатно шири и прецизнији термилошки оквир у односу на претходни закон. Поред основних појмова, сада се уводе и нови појмови који су кључни за савремени сајбер екосистем.

Тако је Законом **претња** дефинисана као „свака околност, догађај или радња која може да угрози, поремети или на други начин штетно утиче на ИКТ систем, кориснике система и друга лица са јасном вероватноћом настајања штете у случају да изостане реакција”, док је **озбиљна претња** дефинисана као „претња по информациону безбедност за коју се, с обзиром на њена техничка својства, може претпоставити да има потенцијал да изазове значајне негативне последице по ИКТ систем, његовог оператора или кориснике услуга тог оператора, узрокујући значајну материјалну или нематеријалну штету”.

виђене новчане казне значајно су ниже од оних које су предвиђене по НИС2 Директиви, која је била нормативни узор приликом предлагања и усвајања Закона, тако да не може да

се очекује да ће се горенаведене новчане казне сматрати превише снажним подстицајем за субјекте који потпадају под примену Закона да буду усклађени са истим.

Начин и организација хитне медицинске помоћи

Хитна медицинска помоћ представља сложен систем здравствене заштите и специфичан начин пружања исте, па сходно томе за њу важе посебна правила, која су ближе појашњена у продужетку.

Др Душан Рајаковић,
спец. менаџмента
здравствених установа

Увод

Већ по самом називу јасно се намеће закључак да је, када се говори о хитној медицинској помоћи, или скраћено хитној помоћи, у питању пружање здравствених услуга за које морају да важе нека посебна правила. Делатност прехоспиталне хитне медицинске помоћи пружа се према стручној медицинској доктрини и уз употребу савремене медицинске опреме и технологије, а организује се у циљу непрекидног ургентног медицинског збрињавања одраслих и деце којима је због акутног стања, изненадног погоршања основне болести или повреде непосредно угрожен живот, поједини орган или делови тела, односно код којих би у кратком временском интервалу могло да дође до животне угрожености, а све у циљу максималног скраћења времена од настанка хитног стања до коначног медицинског збрињавања. **Здравствена делатност прехоспиталне хитне медицинске помоћи организује се на примарном нивоу здравствене заштите као делатност самосталне здравствене установе у јавној својини (за-**

вод за ургентну медицину) или у дому здравља у јавној својини уколико на територији за коју је основан не постоји здравствена установа хитне медицинске помоћи. Делатност хитне медицинске помоћи организована је непрекидно током 24 часа, седам дана у недељи, кроз теренски и амбулантни рад у сарадњи са здравственим установама свих нивоа здравствене заштите.

Завод за ургентну медицину као основни пружалац хитне медицинске помоћи

Завод за ургентну медицину је синоним за хитну помоћ. Организација теренског рада у Заводу за ургентну медицину спроводи се кроз посебну организациону јединицу за пријем и обраду позива, расподелу примљених позива и њихову реализацију упућивањем медицинских тимова на интервенције, као и координацију, усмеравање и праћење њиховог кретања путем доступних информационо-комуникационих технологија. Такође, имајући у виду територијалну покривеност могу да се образују станице у циљу ургентног збрињавања ради повећања доступности здравствене заштите, односно скраћивања времена стицања до пацијента. Као меру сталног унапређења квалитета и безбедности у пружању здравствене заштите, али и активности којима се повећавају могућности

уплату трошкова услуге санитетског превоза по ценовнику здравствене установе. Такав вид услуге пружа се када постоје услови који се односе на доступност санитетског возила.

Координација рада безбедносних служби и система здравствене заштите не само да је корисна него и неминовна, поготово у време пораста насилничког понашања. Здравствени радник који ради на пословима расподеле и реализације позива обавештава службена лица Министарства унутрашњих послова да изађу на место медицинске хитности у ситуацијама када је пацијент затечен без знакова живота сам у стамбеном објекту, дворишту или околини стамбеног објекта, када постоји сумња да смрт није наступила природним путем, када је лице преминуло на јавном месту или у амбулантама завода, када се ради о пријављеном убиству или самоубиству, у случају саобраћајне несреће, пожара или задесне повреде на јавном месту. Неизоставно, ради заштите здравствених радника, упућује се позив полицији када је испољена агресивност, односно када постоји опасност по безбедност здравствених радника, и то приликом испољавања агресивности према себи и другима, испољавања агресивности позиваоца или лица у близини пацијента или постоји сумња да ће исти бити агресивни, затим приликом пријављивања насиља или покушаја насиља или сумње на извршено на-

сиље, и пријављивања туче, као и када постоји сумња да је пацијент конзумирао алкохол, односно наркотице, да су лица поред пацијента под дејством алкохола или наркотика, али и приликом насиља у породици, сумње на злостављање и занемаривање малолетног лица. Иста је ситуација и када је потребно збрињавање лица с менталним сметњама без њиховог пристанка, бескућника на јавном месту (уколико нема индикација за медицинско лечење) и дементних лица на јавном месту, затим када постоји сумња да је безбедност екипе угрожена или нема могућности пружања хитне медицинске помоћи на најбољи могући начин у отежаним околностима, као и приликом збрињавања малолетног лица без пратње и сумње да је ускраћивана нега и помоћ оболелом.

Организатори јавних приредби и других облика окупљања, с обзиром на очекивани број посетилаца или сврху окупљања, заводу, односно дому здравља могу да упуте захтев за присутност једне или више ургентних екипа хитне медицинске помоћи или екипа за санитетски превоз. На подручјима на којима је због транзита или боравка туриста повећан број особа, као и због присуства великог броја студената и ђака у универзитетским центрима, може да се организује и повећан број ургентних екипа за пружање хитне медицинске помоћи.

Електронски часопис ПОСЛОВНИ САВЕТНИК

Часопис „ПОСЛОВНИ САВЕТНИК“ представља издање са стручним ауторским текстовима из области рачуноводства и пореза. Намен је, пре свега, финансијским и рачуноводственим службама у приватном сектору, рачуноводственим агенцијама и сл.

Од рубрика у часопису издвајамо: Рачуноводство, Порези, Зараде, плате и друга примања, Радни односи, Пословне финансије, Статистика и остале области.

Тренутно се у издању налази преко 2.000 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњих бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи. нет, а повезани су са релевантним прописима.

За препоруку и друге информације пишите нам на: office@ingpro.rs или нас позивите на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Имате питање?

Имамо одговор!

У овој рубрици дајемо одговоре на нека од питања која сте упутили нашем часопису. Подсећамо да право на постављање питања и добијање одговора имају искључиво претплатници на наш часопис.

РАДНО ПРАВО

Повремено управљање виљушкарком и процена да ли је у питању радно место с повећаним ризиком

П: У вези са тумачењем члана 4. став 1. тачка 21) Закона о безбедности и здрављу на раду постоји дилема да ли повремено коришћење ручној, односно ручној електричној виљушкарке од стране оператора на машинама аутоматски чини њихово радно место радним местом с повећаним ризиком („управљање возилима и унутрашњим транспортом“)? У питању су радна места на којима је управљање средствима унутрашњеј транспортом споредна активност, док суштинску пословну чини рад на машини у производном процесу.

О: Ни Закон о безбедности и здрављу на раду ни доступна тумачења Управе за безбедност и здравље на раду не постављају било какав квантитативни услов (минимално време управљања, дужина рута, брзина кретања и сл.). Сматрамо да треба применити следеће критеријуме – да ли радно место по својој природи обухвата управљање возилима, односно „средствима унутрашњег транспорта“, и да ли су ти послови наведени у систематизацији и/или уговору о раду (опис посла).

Ако је у Правилнику о систематизацији и у уговору о раду за радно место оператера на машини изричито наведено да, поред примарног рада на машини, обавља и послове управљања ручним (електро) виљушкарком, односно „средствима унутрашњег транспорта“, онда сматрамо да се такво радно место сматра радним местом на „управљању возилима и унутрашњем транспорту“, па самим тим и радним местом с повећаним ризиком у смислу члана 4. став 1. тачка 21) Закона о БЗР. Повременост и краткотрајност, кратке руте,

мала брзина и добро уређене мере превенције (обука, обележене руте, ППЕ итд.) не уклањају ту законску квалификацију, што значи да утичу на ниво и врсту преосталог ризика и конкретне мере заштите, али не мењају чињеницу да је радно место, чим у опису посла садржи одредницу „управљање виљушкарком“, у категорији радних места с повећаним ризиком.

Ако пак у формалном опису посла оператора није наведено „управљање средствима унутрашњег транспорта“ већ се рад ручним електричној виљушкарком јавља само спорадично и ван формално дефинисаних послова тог радног места, онда само по основу првог дела тачке 21) не би могло да се каже да је то „радно место на управљању возилима“. Међутим, и у тој ситуацији поставља се питање шта ако се запослени повреди док управља виљушкарком, и какве ће бити последице по послодавца.

Дакле, мишљења смо да само то што је управљање ручним / ручним електричној виљушкарком повремено и краткотрајно **не искључује** примену члана 4. став 1. тачка 21) Закона о БЗР.

Поводом следећег питања из Инспектората за рад: *Радно место са повећаним ризиком јесте радно место на висини, радно место у дубини, радно место на управљању возилима и унутрашњем транспортом (виљушкарке, дизалице, транспортери, трајектне и пољопривредне машине и сл.) и друго радно место утврђено актом о процени ризика послодавца на коме, и поред постојећих примењених мера у складу са овим законом, постоје околности које могу да угрозе безбедност и здравље запосленог. Да ли се дефиниција радног места са повећаним ризиком односи и на возаче аутомобила, камиона, аутобуса (професионалце) или и на све запослене који због потребе посла користе службени аутомобил за теренски рад?*

ЈАВНЕ НАБАВКЕ

Измена уговора о набавци на коју се Закон не примењује – прекорачење лимита из члана 27. Закона о јавним набавкама

П: Да ли наручилац може да анексира уговор о набавци добара који је закључен на основу члана 27. став 1. на тај начин што ће повећати обим набавке сходно члану 160. Закона о јавним набавкама, имајући у виду да ће тада износ прећи 1.000.000,00 динара?

О: Када је процењена вредност набавке била мања од 1.000.000 динара, наручилац је оправдано применио члан 27. став 1. тачка 1) Закона о јавним набавкама (даље: ЗЈН), а то је да се одредбе ЗЈН не примењују на такву набавку.

Члан 160. ЗЈН односи се на уговор о јавној набавци закључен у поступку по ЗЈН (отворени, рестриктивни итд.). Он прописује да је дозвољено повећање обима набавке до 10% (уз додатни номинални лимит), уз кумулативно испуњење услова. Дата норма не може да се „пренесе” на уговор који је у старту закључен ван режима ЗЈН (по члану 27), јер би то значило да се механизам измене уговора о јавној набавци примењује на уговор на који се ЗЈН не примењује.

Праг од 1.000.000 динара односи се на процењену годишњу вредност истог предмета набавке у тренутку планирања и покретања.

Ако се накнадно појави повећана потреба тако да укупне набавке истог предмета у току године прелазе тај износ, ЗЈН полази од тога да за додатни обим мора да се спроведе поступак јавне набавке у складу са Законом, а не да се претходни уговор, закључен у складу с чл. 27. ЗЈН, анексира по правилима о изменама уговора о јавној набавци.

Члан 160. ЗЈН служи да се у ограниченом обиму повећа већ закључени уговор о јавној набавци, а не да се, полазећи од уговора закљученог ван ЗЈН (испод прага), „заобиђе” обавеза спровођења поступка када се стварна вредност испостави као виша од прага. У ситуацији у којој би анекс довео до тога да укупан износ пређе 1.000.000 динара, то би практично значило да је првобитна процена била потцењена, односно да је реална вредност набавке изнад прага, па тада за додатни обим набавке мора да се спроведе поступак јавне набавке у складу са Законом, а не да се ослања на члан 160.

Дакле, мишљења смо да уговор који је закључен на основу члана 27. став 1. ЗЈН (као набавка испод прага) не може да буде анексиран по члану 160. ЗЈН на тај начин да укупан износ пређе праг од 1.000.000 динара. За додатни обим набавке који доводи до преласка прага неопходно је поступати по правилима Закона о јавним набавкама (планирање и спровођење одговарајућег поступка), а не користити члан 160. на постојећи уговор.

Закони који регулишу односе унутар људске заједнице, која би требало да буде по мери сваког појединца, тичу се различитих сегмената свакодневног живота. Међу тим сегментима посебну улогу у очувању и усавршавању људске цивилизације имају изванредна дела људског духа по којима би се требало равнати, као што из оних негативних треба учити. У новој рубрици „Поводом...” бавићемо се баш тиме – значајним датумима, историјским преокретима, заслужним личностима и пресудним документима, као и њиховим утицајем на измене и усавршавање прописа.

Поводом 200-годишњице оснивања Матице српске

У темељу сваке културе стоји питање трајања – шта остаје када прођу друштвено-политичка и свакодневна превирања. Међу појавама и догађајима чије се трајање мери календаром постоје они чије трајање није ограничено. Матица српска припада тој другој врсти, као онај дуги ток у којем се језик обликовао, знање систематизовало, а културни идентитет изнова потврђивао кроз векове. Она није само најстарија културна и научна установа српског народа него и тихи постојани чувар језика и идентитета. Од свог оснивања сабира речи као што се сабирају вредности – стрпљиво, одговорно и са свешћу да се култура не само наслеђује већ и непрестано обнавља. Матица српска је институција која више од два века сведочи о снази језика, науке и културне самосвести српског народа. У њеним издањима и пројектима сабрана је историја једног народа који је умео да своје трајање запише, протумачи и сачува.

По члану 6. Статуту Матице српске, сваке године 16. фебруара обележава се дан њеног оснивања. У томе учествују најзначајније институције не само Града Новог Сада већ и целе Србије, од националног до локалног нивоа.

Поводом предстојећег обележавања 200. годишњице оснивања Матице српске на седници Патроната Текелијанума разматрани су планови за реализацију више програмских активности током 2026. године. Седница је одржана након помена Сави Текелији, оснивачу Текелијанума, који је служен у новембру

2025. године у храму Светог Великомученика Георгија у Будимпешти, а учествовали су и председник Матице српске из Новог Сада, помоћник покрајинског секретара за културу, информисање и односе са црквама и верским заједницама, као и чланови Патроната из Будимпеште. Том приликом анализирани су резултати досадашњег рада Текелијанума и разматране могућности његовог унапређења кроз сарадњу с републичким и покрајинским институцијама у Републици Србији, као и са Републиком Српском.

Посебан акценат стављен је на припрему програма којима ће се велики јубилеј Матице српске обележити крајем маја, почетком јуна и током јесени 2026. године. У том циљу договорено је да Епархија будимска и Текелијанум, у сарадњи с Матицом српском, Музејом Војводине и Галеријом Матице српске, приступе реализацији више заједничких пројеката. Матица српска ће, заједно с наведеним институцијама, организовати научни скуп посвећен тако значајном јубилеју, као и представљање релевантних публикација из свог издавачког опуса.

У оквиру пратећих програма Музеј Војводине, у складу с Протоколом о сарадњи са Српским црквеним музејом у Сентандреји, припрема изложбу о Србима у Мађарској, с посебним освртом на Текелијанум и српску заједницу у Будимпешти. Истовремено, Галерија Матице српске, у сарадњи са Епархијом будимском и Српским црквеним музејом у Сентандреји, ради на изложби под називом „Мат(р)ица”, посвећеној јубилеју Матице српске. Поред тога, стручњаци Галерије Матице

чувају. Међутим, да то није увек тако сведочи и скандал који је обележио историју Матице српске. Наиме, 1911. године прво је штампа почела да указује на то да нешто није добро у тој изузетној културној институцији. Средином августа те године, пажљивим прегледом имовине, откривена је проневера великих размера, која је изазвала шок и запрепашћење како у српској јавности у Угарској тако и ван њених граница. Кривац је био благајник Лаза К. Манојловић, уз помоћ књиговође Аркадија Марковића, који је годинама узимао новац Матице за куповину земље, винограда и изградњу куће. Утврђено је да је укупно проневерено скоро 270 хиљада круна, што данас износи око милион и по долара.

Последице су, очекивано, биле тешке по починиоце: благајник и књиговођа су суспендовани и ухапшени, а Манојловићева имовина и деонице распродате, али чак ни то није помогло да се покрије проневерена сума. То значи да су и последице по рад Матице српске биле разорне: књижевни буџет био је смањен, издавање Књиге за народ обустављено, а Летопис Матице српске смањен са 12 на пет табака. После 52 године службе у Матици као

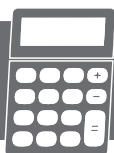
секретар, потпредседник и председник, Антоније Хаџић морао је да се повуче, а нови Управни одбор, баш пред сам Први светски рат, када је њен рад био у потпуности обустављен, суочио се са изузетно тешким задатком поправљања начињене штете.

Значај Матице српске

Матица српска представља стуб српске културе, књижевности и науке, чија је мисија очувања језика и националног идентитета остала непромењена кроз више од два века. Њена издавачка, научна и просветитељска делатност има ванвремену значај јер ствара темеље за преношење знања и културних вредности с генерације на генерацију, а и данас, као најстарија институција тог типа, она наставља да инспирише и обликује културни и интелектуални живот српског народа и шире словенске заједнице, што је кроз Закон о Матици српској препознато од стране надлежних.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

КАЛКУЛАТОР КАМАТА

у оквиру електронског издања ИНГ-ПРО ПРОПИСИ.НЕТ

Осим обрачуна затезне камате у динарима или у некој од страних валута (евро, долар, швајцарски франак), уз помоћ нашег калкулатора претплатници могу да врше и обрачун камате за неблаговремено плаћене јавне приходе и за неблаговремено плаћени царински дуг и казну у царинском поступку, затим обрачун камате по есконтној/референтној стопи Народне банке Србије и по референтној стопи Европске централне банке (ЕЦБ), као и обрачун камате по пресудама/одлукама Европског суда за људска права. Поред наведених, ту је и обрачун уз помоћ индекса потрошачких цена, а поред свих ових дефинисаних каматних стопа које ми ажурирамо, постоји и опција **Моје каматне стопе**, помоћу које сваки корисник може да дефинише каматне стопе како би прилагодио обрачун камата сопственим потребама.

Обрачуне камата претплатници могу да сачувају у оквиру базе, а могу и да врше промене на рачуну, односно да евидентирају нова задужења и отплате, уз могућност да бирају да ли ће се делимична отплата дуга прво одузимати од камате или од главнице.

Калкулатор врши обрачуне камата пропорционалном или конформном методом. Поред ових, постоји и јединствена мешовита метода (за затезну камату до 2. 3. 2001. примењује се конформна метода, а од 3. 3. 2001. пропорционална), која омогућава јединствен обрачун камате за период пре и после тог периода. Сходно томе, по истом принципу функционише и обрачун камате на неблаговремено плаћене јавне приходе, на неблаговремено плаћен царински дуг и неблаговремено плаћену казну у царинском поступку (до 31. 12. 2012. конформна, од 1. 1. 2013. пропорционална метода).

Збирни обрачун камата омогућава обрачун дуга по више различитих фактура (рачуна), по принципу: један поверилац, један дужник, више новчаних потраживања и износ укупног дуга по свим тим различитим основама.

Осим тога што се људска свест развијала и усложњавала развојем језика, унапређујући могућности споразумевања међу људима, развијала се и читава људска заједница, што је рађало потребу за увођењем реда у свакодневни живот на свима прихватљив, функционалан и разумљив начин. Тај ред постигао се устројавањем правила, односно закона, а закони свеукупно чине правни систем једне државе. Циљ ове рубрике је да укаже на то како језик и његове особености утичу на формулисање и касније тумачење законских норми, као и каква је улога вештачења заснованих на језику у истражним и судским процесима.

Разводњавање и слабљење жига са становишта форензичке лингвистике

Питање одрживости познатих жигова, али и на који начин долази до разводњавања и слабљења жига, приказано је кроз примере из стране и домаће судске праксе.

Слабљење жига

Слабљење жига је тема којом се, иако су форензички лингвисти већ одавно признати као релевантни вештаци у процени снаге жига и вероватноће забуне и иако многи научници сарађују са адвокатима и сведоче у парницама, у лингвистици и праву бавило изузетно мало стручњака, па је питање слабљења или кршења жига тек ретко добијало њихово директно стручно мишљење. Приликом анализе разводњавања жигова форензички лингвисти полазе од неколико кључних питања и уз помоћ различитих форензичких метода и алата пре свега испитују да ли су жигови визуелно слични, затим да ли међу њима постоји значењска подударност, као и да ли се поклапају у звучном смислу. Међутим, таква испитивања отварају и шира, још увек недовољно разјашњена, питања когнитивне и лингвистичке природе: на који начин се уопште одређује шта се сматра сличношћу, како може да се квантификује степен наводног разблаживања и колики утицај има језички контекст приликом прављења таквих разлика.

У студији која је представљена у претходном тексту¹ наведено је да, упркос томе што је забринутост због питања јединствености жигова изражена још 1927. године, закони о разблаживању жигова релативно су новијег датума (Закон о разблаживању федералног жига из 1995. године и Закон о ревизији разблаживања жигова из 2006. године). Власнику наводно разводњеног жига заиста је тешко

да докаже да је до тога дошло и зато разводњавање углавном није део оптужнице у случајевима који се односе на жигове.

Процена звучне и значењске сличности везује се за лингвистику, док се оцена визуелних елемената жигова, када почива на боји, графичком обликовању или паковању, по правилу поверава семиотичарима. Истовремено анализа слова и симбола (графемика), као саставни део лингвистичке методологије, омогућава стручно и поуздано утврђивање постојања или непостојања сличности између заштитних знакова.

Према Меријам-Вебстер речнику, **графемика** је „проучавање и анализа система писања у смислу графема”. Као део лингвистике, графемика се бави проучавањем писаних система језика, њихових структуралних правила и односа између писаног и говорног облика, при чему у средишту анализе стоје графеме као основне визуелне јединице писма, укључујући слова, диграфе и друге знакове којима се у писаној комуникацији представљају језички елементи.

Дакле, злоупотреба жига није само питање логотипа већ и језика. Форензичка лингвистика помаже у доказивању:

■ Фонетске и визуелне сличности, као што је, на пример, целом свету познат бренд „Милка”, као и производ назван „Милки” (Milky), па облици „Мулка” или „Милкана” могу да буду фонетски довољно слични да до-

захтев тужиоца да се утврди повреда права тужиоца на жиг који гласи „ЖА...”. Правилан је закључак првостепеног суда да тужилац не може да ужива заштиту прописану одредбом члана 73а Закона о жиговима, имајући у виду да није носилац жига, будући да му је решењем Завода за интелектуалну својину предметни жиг оглашен ништавим. Одредбом члана 59. Закона о жиговима („Сл. гласник РС” бр. 104/2009 и 10/2013) у ставу 1. прописано је да жиг може да се огласи ништавим у целини или само за неке робе односно услуге ако се утврди да у време његовог регистравања нису били испуњени услови за признање жига, док одредба члана 26. став 2. истог закона предвиђа да услови за признање жига морају да буду испуњени у тренутку уписа жига у регистар жигова. Сходно наведеном, оглашавање жига ништавим подразумева да још у моменту уписа жига у регистар нису били испуњени услови за признање тог жига. Одредбом члана 38. став 2. Закона о жиговима прописано је да носилац жига има право да другим лицима забрани да неовлашћено користе знак који је истоветан или сличан његовом раније заштићеном знаку за истоветну или сличну врсту робе, као и право да забрани, између осталог, и стављање у промет робе под заштићеним знаком. Одредба члана 38. став 4. истог закона предвиђа да наведена права која има носилац жига има и подносилац пријаве од датума подношења пријаве, као и власник знака који је познат у Републици Србији у смислу члана 6. бис Париске конвенције о заштити индустријске својине. Имајући у виду да је предметни жиг тужиоца, који гласи „ЖА...”, оглашен ништавим, из чега произлази да није био ваљан још у моменту регистравања, то правилно првостепени суд

налази да тужилац није активно легитимисан да тужбом тражи утврђење повреде права на жиг, будући да тужиоцу ни не припада то право јер није нити носилац жига нити подносилац пријаве (или власник знака који је познат у Републици Србији). Сходно наведеном, без утицаја су жалбени наводи тужиоца да је користио предметни жиг у промету робом пре овде тужене, као и да је тужена подражавала његов заштићени знак при обележавању робе. Заштита жига, као права интелектуалне својине, пружа се према релевантним чињеницама ко је уписан као носилац жига у регистар жигова, ко поседује важећу ознаку о жигу, те ко има право првенства коришћења тог жига у складу са одредбом члана 17. Закона о жиговима, при чему заштиту, у складу с одредбом члана 73. став 1. Закона, поред носиоца жига, уживају и подносилац пријаве, стицалац лиценце, корисник колективног жига уз сагласност носиоца колективног жига и корисник жига гаранције уз сагласност носиоца жига гаранције. У поступку у ком се утврђује повреда жига заштита се пружа у складу с наведеним чињеницама, па су ирелевантни жалбени наводи тужиоца о томе да је тужена након тужиоца почела да користи свој жиг „ЦА...”, имајући у виду неспорну чињеницу да је тужена наведени жиг „ЦА...” раније заштитила у односу на тужиочеву пријаву жига „ЖА...”, али и имајући у виду да је наведени жиг тужиоца оглашен ништавим. Како тужилац није активно легитимисан да захтева утврђење повреде права будући да није ималац тог права, то је правилно првостепени суд у ставу I изреке одбио тужбени захтев тужиоца као неоснован.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

¹ Ahmed Nouredine Belarbi, Forensic Linguistics and Trademark Infringement, са линка <https://asjp.cerist.dz/en/article/120061>

² Ибид.

³ Ronald R. Butters, A Linguistic Look at Trademark Dilution, са линка: <https://digitalcommons.law.scu.edu/chtlj/vol24/iss3/3/>

⁴ Ибид.

⁵ Ибид.

⁶ Ибид.

⁷ The Place of Forensic Linguistics in the Resolution of Trademark Conflicts: Case of DOUBLEMINT & DOUBIEMINT, са линка: <https://www.proquest.com/openview/46ead31b8f891bfd7e75a5747f71d811/1?pq-origsite=gscholar&cbl=3948528>

Преїлед йройиса...

ИЗДАЈАМО ЗНАЧАЈНЕ ПРОПИСЕ КОЈИ СУ ДОНЕТИ ИЗМЕЋУ ДВА БРОЈА...

БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

- Правилник о измени Правилника о превентивним мерама за безбедан и здрав рад на висини („Сл. гласник РС” бр. 118/2025 од 26. 12. 2025)
- Правилник о измени Правилника о поступку прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација и испитивања услова радне средине („Сл. гласник РС” бр. 118/2025 од 26. 12. 2025)
- Правилник о измени Правилника о начину вођења и роковима чувања евиденција у области безбедности и здравља на раду („Сл. гласник РС” бр. 118/2025 од 26. 12. 2025)
- Правилник о измени Правилника о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној средини („Сл. гласник РС” бр. 118/2025 од 26. 12. 2025)

ЈАВНЕ НАБАВКЕ

- Динарска вредност европских прагова („Сл. гласник РС” бр. 118/2025 од 26. 12. 2025)
- Правилник о врстама добара и услуга за које су наручиоци у обавези да примењују еколошке аспекте приликом спровођења поступака јавних набавки („Сл. гласник РС” бр. 118/2025 од 26. 12. 2025)

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

- Правилник о престанку важења Правилника о обрасцу Документа о кретању опасног отпада, обрасцу претходног обавештења, начину његовог достављања и упутству за њихово попуњавање („Сл. гласник РС” бр. 120/2025 од 30. 12. 2025)
- Правилник о техничким мерама, захтевима, стандардима и њиховој примени у циљу смањења емисија испарљивих органских једињења које настају из процеса складиштења и транспорта, као и током пуњења резервоара моторних возила моторним бензином на станицама за снабдевање превозних средстава („Сл. гласник РС” бр. 120/2025 од 30. 12. 2025)

- Правилник о начину обавештавања јавности и спровођења јавне расправе о нацрту плана и програма и извештају о стратешкој процени („Сл. гласник РС” бр. 121/2025 од 31. 12. 2025)

- Правилник о изменама и допунама Правилника о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи („Сл. гласник РС” бр. 6/2026 од 23. 1. 2026)

ДРЖАВНА УПРАВА, ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

- Уредба о изменама и допунама Уредбе о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника („Сл. гласник РС” бр. 118/2025 од 26. 12. 2025)
- Уредба о изменама Уредбе о платама полицијских службеника („Сл. гласник РС” бр. 118/2025 од 26. 12. 2025)
- Уредба о изменама Уредбе о специјалној и посебним јединицама полиције („Сл. гласник РС” бр. 118/2025 од 26. 12. 2025)
- Уредба о измени Уредбе о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Сл. гласник РС” бр. 120/2025 од 30. 12. 2025)
- Споразум о продужењу рока важења Посебног колективног уговора за полицијске службенике („Сл. гласник РС” бр. 120/2025 од 30. 12. 2025)
- Уредба о тржишном додатку („Сл. гласник РС” бр. 4/2026 од 16. 1. 2026)
- Уредба о изменама и допунама Уредбе о акредитацији, начину ангажовања и накнадама реализатора и спровођилаца програма стручног усавршавања у јавној управи („Сл. гласник РС” бр. 6/2026 од 23. 1. 2026)

ЗДРАВСТВО

- Правилник о Листи супстанци које се не могу употребљавати у производњи ветеринарских лекова за лечење животиња чији се производи користе за исхрану људи („Сл. гласник РС” бр. 118/2025 од 26. 12. 2025)

Прејлед њројиса...

стратешке важности за економију Републике Србије („Сл. гласник РС” бр. 120/2025 од 30. 12. 2025)

■ Решење о утврђивању обрачунског износа просечне годишње зараде за осигуранике који остварују право у децембру 2025. године („Сл. гласник РС” бр. 120/2025 од 30. 12. 2025)

■ Правилник о изменама и допунама Правилника о садржини и начину вршења техничког прегледа објекта, саставу комисије, садржини предлога комисије о утврђивању подобности објекта за употребу, осматрању тла и објекта у току грађења и употребе и минималним гарантним роковима за поједине врсте објеката („Сл. гласник РС” бр. 121/2025 од 31. 12. 2025)

■ Правилник о машинама („Сл. гласник РС” бр. 2/2026 од 9. 1. 2026)

■ Уредба о измени Уредбе о нормативима и стандардима расподеле средстава акредитованим

научноистраживачким организацијама („Сл. гласник РС” бр. 4/2026 од 16. 1. 2026)

■ Одлука о листи дрвета и дрвних производа за које се обезбеђује следљивост порекла приликом стављања на тржиште („Сл. гласник РС” бр. 4/2026 од 16. 1. 2026)

■ Правилник о контроли обрачуна и исплате зарада у друштвима капитала, односно јавним предузећима у 2026. години („Сл. гласник РС” бр. 4/2026 од 16. 1. 2026)

■ Правилник о расподели средстава за програме заштите и унапређења положаја особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС” бр. 4/2026 од 16. 1. 2026)

■ Упутство о изменама Упутства за спровођење Закона о јединственом бирачком списку („Сл. гласник РС” бр. 4/2026 од 16. 1. 2026)

Календар важења њравних акаџа

Прописи који одложено престају да важе или чија одложена примена почиње у наредном периоду

Пропис	„Сл. гласник РС” број	Датум примене
Правилник о управљању медицинским отпадом	110/2025	примењује се од 1. 2. 2026.
Правилник о изменама и допунама Правилника о условима за обављање ваздушног саобраћаја	93/2025	ступа на снагу 18. 2. 2026.
Закон о изменама и допунама Закона о јединственом бирачком списку	96/2025	одредбе члана 2. став 1. и ставови 3–7. примењују се од 16. 2. 2026.

С НАМА НЕМА ЛУТАЊА!

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ.НЕТ
ЕЛЕКТРОНСКО ПРАВНО ИЗДАЊЕ

Пословни саветник – штампани часопис:
САВЕТОДАВНИ ЧАСОПИС ИЗ ОБЛАСТИ ФИНАНСИЈА

Јавне набавке и буџети

Грађанско право

Кривично право

Управно право

Привредно право

Радно право

Унакрсни поглед